

Vasile HODOROGEA

**MOARTEA UNEI CELEBRITĂȚI ȘI “SĂRBĂTOAREA” MEDIATICĂ.
 CARACTERISTICILE UNUI MEDIA EVENT. STUDIU DE CAZ:
 MOARTEA REGIZORULUI SERGIU NICOLAESCU
 Death of a celebrity and “media feast”. The characteristics
 of a media event. Case study: the death of film director, Sergiu Nicolaescu**

Vasile HODOROGEA

Abstract: *The objective of the present research is to identify the characteristics of a media event, while analyzing the particularities of the media coverage regarding the death of film director, Sergiu Nicolaescu. The research is based on one hand on the theoretical presentation of the concept of “media-event”, and on the other on the analysis of the particularities of the recalled event. In the case study we try to place the event in question within the category of “restorative events”, while evaluating mechanisms used by journalists such as “to mythologize” and “to ritualize”. Classifying in the category of “media events” is permitted only if we follow a set of specific traits that include: hypermedia, audience, general public mobilisation, press materials, etc.*

Keywords: media-event, Sergiu Nicolaescu, journalistic tone, mass-media.

Moartea, inevitabil rit de trecere, este subiectul predilect al articolelor de presă mai ales atunci când "victimă" îi cade o personalitate a vieții publice (politice, artistice, economice). Moartea unui homeless (de exemplu) este tratată cu parcimonie, 2-3 știri sunt publicate pe subiect doar dacă informația este cu adevărat "spectaculoasă" (moartea a survenit în scara unui bloc iar cadavrul a fost descoperit de locatarii "îngroziți", în incendiul unei clădiri abandonate au fost descoperite trupuri carbonizate și nerevendicate de familii, etc.) – principiul "valorii de știre" este interpretat *stricto sensu* de jurnaliști. Atunci însă când moare o celebritate, jurnaliștii caută febrili și descoperă cu voracitate cele mai ascunse detalii ale evenimentului, pe care le transformă în materie primă pentru un circ macabru. Din această perspectivă, ultimii ani s-au remarcat prin tratamentul special acordat trecerii în neființă a unor personalități precum Adrian Păunescu, Mădălina Manole, Gheorghe Dinică, Șerban Ionescu, Bogdan Baltazar și Sergiu Nicolaescu. Artist, politician, om politic sau bancher – în cazul fiecăruia, moartea a avut puterea, prin mânușa de fier a jurnaliștilor, să îngroape o persoană și să dezgroape o cantitate impresionantă de informații despre acea persoană, ca într-o nefirească și amorală lege a lui Arhimede.

Cercetarea de față va încerca să determine care sunt resorturile care transformă o informație de rutină (moartea se întâmplă în fiecare zi, în mod repetat și consecvent) într-un media event, analizând antiteza rutină/vs./non-rutină din perspectiva antropologiei mass-media, în succesiunea durkheimiană a opoziției sociologice normal/vs./anormal.

Ținând cont de tendința actuală de consum al știrilor prin intermediul internetului, au fost selectate, cu ajutorul motorului de căutare Google, articolele care au reflectat pe paginile de internet ale unor titluri din presa scrisă și ale unor posturi TV românești decesul și mai apoi, incinerarea lui Sergiu Nicolaescu. Monitorizarea articolelor cu privire la acest subiect s-a realizat în luna ianuarie 2013, începând cu ziua

„Death of a celebrity and “media feast”. The characteristics of a media event. Case study: the death of film director, Sergiu Nicolaescu”, *Astra Salvensis*, 3, p. 176-183

decesului (03 ianuarie 2013) și până în 8 ianuarie 2013, zi în care subiectul mai suscita încă interesul jurnaliștilor. În acest sens au fost selectate 3 titluri din presa scrisă (Adevărul – www.adevarul.ro, Gândul – www.gandul.info, Evenimentul zilei – www.evz.ro) și 2 posturi de televiziune (ProTV – www.stirileprotv.ro, Romania TV – www.rtv.net), însumând (fără a avea pretenția exhaustivității), 191 de articole. În paralel, au fost monitorizate și edițiile tipărite ale celor 3 cotidiene.

Articolele și materialele video au fost analizate urmărindu-se existența elementelor constitutive ale unui media event: schimbări ale tonului jurnalistic în prezentarea informațiilor și a opiniilor, modificări în structura discursului jurnalistic (la nivel de formă, într-un mod diferit față de reportajele obișnuite), privilegieri ale structurilor narrative, spectacularizarea mesajelor și a scenelor prezentate, respectiv schimbări ale statutului social al jurnaliștilor. Materialele amintite au fost analizate sub aspectul ipostazelor în care un media-event se manifestă în spațiul public și în cel mediatic (restorative, transformative) și al celor trei tipologii ale media-events (Confruntări, Cuceriri, Consacrări), dar și prin prisma caracterului interuptiv și anticipat al media-event-ului.

Moartea și riturile asociate acesteia sunt fapte sociale curente. În fiecare societate, moartea și obiectul ei (decedatul) sunt celebrați în funcție de caracteristicile societății respective, de momentul istoric, de cutume/obiceiuri. În fiecare societate, un set de rituri este folosit pentru a omagia decedatul, a-l conduce pe ultimul drum și a-l comemora: înhumare, incinerare, scufundare, însoțite sau nu de ceremonii funerare cu grade diferite de complexitate. În general, acestea au rol mobilizator și permit *„afirmarea coeziunii sociale în fața vicisitudinilor și reactivează obligațiile de sprijin reciproc fixate de legăturile de sânge..., de alianțele sociale... și de cele geografice...”*¹ Moartea este așadar un fenomen social normal, acceptat și tratat ca atare. Dar cum putem aprecia un fapt social ca fiind normal (îndeplinind funcții pozitive în viața socială) sau anormal (care se resimte negativ în funcționarea organismului social)? În accepțiunea durkheimiană, criteriul normalității este generalitatea: *“Pentru ca sociologia să fie cu adevărat o știință a lucrurilor, trebuie ca generalitatea fenomenelor să fie luată drept criteriu al normalității lor”*² Un fenomen, un fapt social este normal dacă este cel mai frecvent într-o societate dată, la o etapă dată a dezvoltării sale (*“Un fapt social este normal pentru un tip social dat, considerat într-o fază determinată a dezvoltării sale, când el se produce în media societăților din această specie, comparate în faza corespunzătoare a evoluției lor”*)³. Normalitatea unui fenomen social este dată, deci, de concordanța acestuia cu condițiile sociale care au făcut posibilă și necesară apariția sa. Din această perspectivă, analiza corpusului cercetării va evidenția că înmormântarea *“creștinească”* (în societatea românească a momentului 2013, predominant creștină, majoritar ortodoxă și încă însetată de ritual bisericesc) ar fi fost normalul așteptat. Lipsa acesteia (și a relatărilor aferente, despre soborul de preoți oficianți și despre mulțimea de admiratori reculeși la mormânt), s-a constituit în

¹ Mihai Coman, *Introducere în antropologia culturală: mitul și ritul*, Iași, Editura Polirom, 2008, p. 158.

² Émile Durkheim, *Regulile metodei sociologice*, Iași, Editura Polirom, 2002, p. 112.

³ *Ibidem*, p. 101.

Vasile HODOROGEA

elementul de anormalitate care a declanșat reacțiile augmentate ale societății (așa cum e aceasta reflectată de jurnaliști).

Admițând că anormalitatea (din perspectivă sociologică) poate declanșa reacții puternice în mass-media, aducem în discuție conceptul "media-events". Acesta se referă la "*evenimente publice care sunt amplu acoperite de mass media și care, datorită acestei mediatizări, declanșează procese de mobilizare socială și (uneori) de acțiune politică*".⁴ Evenimente politice, manifestări sportive sau artistice ori rituri de trecere – fiecare poate deveni un media event și fiecare poate mobiliza categorii largi de public și poate crește coeziunea unor categorii sociale diverse (caracteristici similare cu cele ale riturilor funerare descrise din perspectiva antropologiei culturale). Potrivit autorilor de referință Daniel Dayan și Elihu Katz, media-events, construite ca atare, "*amintesc societății că trebuie să își afirme în mod continuu susținerea față de valorile, instituțiile și personalitățile consacrate*"⁵ și "*remodelează realitatea socială prin impunerea semnificațiilor acesteia*".⁶ Pe lângă aceste caracteristici (care se regăsesc în materialele analizate în studiul de caz), cercetarea teoretică va lua în considerare și clasificarea familiilor de evenimente care generează media-events ("*știrile despre marile evenimente... știrile despre marile ceremonii*"),⁷ precum și tipologia Confruntări, Cuceriri, Consacrări. În speță, Consacrările ne interesează, această etichetă putând fi aplicată evenimentului cercetat deoarece "*se referă la evenimente festive, generate atât de ritualurile publice cât și de cele de trecere ale persoanelor publice*".⁸ Și includerea în clasa evenimentelor restorative este aplicabilă în studiul de caz, mai ales pentru că acestea permit, ca și evenimentul studiat, "*suspendarea timpului prezent și reținerea unui timp și a unei ordini pierdute*".⁹ Utile sunt și considerațiile lui Pascal Lardelier despre media rituală. Acesta statuează prezența, dacă nu obligatorie, cel puțin obligată, imposibil de ocolit, a marilor ritualuri instituționale (vizite prezidențiale, nunți regale și înmormântări) în programele televizate și în edițiile speciale ale presei tipărite cu un rezultat imediat evident – creșterea audiențelor (n.a. – cel puțin a celor care receptează riturile).¹⁰ Vorbind despre mass-media în calitate de creator de ritual, Lardelier apreciază că acestea monumentalizează evenimentul prezentat, construind imaginea ce va rămâne în memoria colectivă prin "*prisma magnificantă și idealizantă care creează și guvernează principiul ritual*".¹¹ Perspectiva lui Mihai Coman asupra ritualizării, potrivit căreia jurnaliștii se folosesc de poziția privilegiată în relația dintre eveniment și public și atribuie informațiilor prezentate înțelesuri care modelează imaginarul colectiv,¹²

⁴ Mihai Coman, *Mass media, mit și ritual. O perspectivă antropologică*, Iași, Editura Polirom, 2003, p. 59.

⁵ Dayan, Daniel and Katz, Elihu, 1992, apud Mihai Coman, coordonator, *MEDIA EVENTS – Perspective teoretice și studii de caz*, București, Editura Universității din București, 2011, p. 25.

⁶ *Ibidem*, p. 26.

⁷ Dayan, Daniel and Katz, Elihu, 1992, apud. Coman, *Mass media, mit și ritual. O perspectivă antropologică, op. cit.*, p. 59.

⁸ *Ibidem*, p. 61.

⁹ *Ibidem*, p. 63.

¹⁰ Mihai Coman, „Cultural Anthropology and Mass Media: A Processual Approach”, în *Media Anthropology*, Eric Rothenbuhler and Mihai Coman, Thousands Oaks, Sage 2005, p. 71.

¹¹ *Ibidem*, p. 75.

¹² Mihai Coman, „Cultural Anthropology and Mass Media: A Processual Approach”, p. 50.

„Death of a celebrity and “media feast”. The characteristics of a media event. Case study: the death of film director, Sergiu Nicolaescu”, *Astra Salvensis*, 3, p. 176-183

argumentează și ea tratamentul diferit al morții lui Nicolaescu. Potrivit lui Coman, jurnaliștii legitimizează această diferențiere privilegiată între subiectele de presă folosind discursuri și etichete specifice (definite cultural) pentru a interpreta un eveniment ca ne-obișnuit, ca purtător de valoare simbolică mai mare decât în realitate.¹³ Folosită ca instrument al autorității jurnalistice, ritualizarea permite un control total asupra construcției variantei de realitate care ajunge să fie prezentată de jurnaliști.¹⁴ Nu în ultimul rând, mitologizarea, văzută ca instrument de reconstruire simbolică a faptelor prezentate, ridicând întrebări despre valorile și instituțiile, fricile și expectațiile unei societăți¹⁵ poate fi adusă în discuție în studiul de caz. Procesul de construire a textului, colarea și bricolarea de unități culturale de bază cu scopul de a creea/recrea un nou sistem de interpretare a evenimentului¹⁶ este un aspect teoretic ce trebuie luat în calcul în analiza corpusului cercetării.

Abordată din perspectiva lui Dayan și Katz, moartea regizorului Sergiu Nicolaescu a prezentat caracteristicile specifice ale unui media-event:

- interuptiv – a întrerupt fluxul normal de știri și s-a impus ca subiect central al informărilor, relațiilor și chiar al dezbaterilor televizate în direct. A fost un eveniment care a întrerupt rutina zilnică, intervenind atât în structura proceselor profesionale (în cazul jurnaliștilor) cât și a celor de receptare (în cazul consumatorilor de media);
- monopolizator – pentru câteva zile, a focalizat atenția jurnaliștilor de informare și de opinie și implicit, a consumatorilor de media;
- mobilizator – publicul și-a abandonat pentru o vreme activitățile cotidiene și a participat la eveniment (priveghi, proiecții comemorative, incinerare) la fața locului (Cercul Militar Național, Crematoriul București, cinematografe din țară) sau în fața media receptoarelor (televizoare, calculatoare, presă scrisă);
- transmis în direct – atât la TV cât și în fluxurile de știri on-line,
- hipermediatizat – pe lângă titlurile monitorizate, majoritatea posturilor TV și a cotidianelor au alocat spații ample subiectului;

Acoperirea mediatică a evenimentului a fost marcată de mecanisme care au condus la anularea procedurilor jurnalistice de rutină (rapiditatea în difuzarea informației a primat în fața principiului verificării surselor, morala și bunul simț au fost înlocuite fără scrupule de dreptul la informare și de interesul public), la modificarea genurilor și a formatelor uzuale (știrile din presa scrisă au fost înlocuite de reportaje și documentare, știrea de televiziune a fost înlocuită de ample transmisiuni în direct cu intervenții și interviuri cu personalități și cu oameni obișnuiți), la activarea unor formule narative, a unor simboluri și arhetipuri culturale (povestirea eroică, memoriile, eroul național, figura apostolică), la crearea unor sisteme de semnificații cu funcții integratoare, celebratorii, securizante (apartenența la popor, dreptul la o înmormântare creștinească, recunoștința și locul de pelerinaj).

¹³ *Ibidem*, p. 75.

¹⁴ *Ibidem*, p. 51.

¹⁵ *Ibidem*, p. 53.

¹⁶ *Ibidem*, p. 52.

Vasile HODOROGEA

Moartea lui Nicolaescu a fost un eveniment restorativ pentru că a creat un moment de suspendare a timpului prezent și posibilitatea retrăirii unei ordini trecute pentru spectator. Deși previzibil (din cauza vârstei și a stării de sănătate precare), decesul a intervenit oarecum neașteptat, la doar 3 zile după Anul Nou, provocând o prelungire a stării de latență de după Sărbători, o stază contemplativă în care (tele)spectatorii au neglijat obligațiile curente (minimale în prima săptămână a anului) și s-au dedicat comemorării (urmărind fluxurile de știri, rememorând informații despre regizor, depănând amintiri despre filmele acestuia, urmărind filmele difuzate de televiziuni sau participând la proiecțiile publice din cinematografe sau chiar participând la priveghi și/sau încercând să participe la ceremonia de incinerare). Rememorările și revizionările secvențelor/filmelor au permis publicului, avizat sau nu, să retrăiască multiple perspective istorice (ale epocilor istorice evocate în filmele regizorului, ale epocii în care au fost produse filmele respective, ale trăirilor personale din momentele primelor vizionări, etc.).

Jurnaliștii nu au mai fost interesați strict de redarea informației (un om a murit și va fi incinerat) ci de redarea atmosferei și a informațiilor adiacente (detalii despre persoană și cauzele morții, detalii controversate despre cariera acesteia, despre familie și dispute conjugale, avere și modul în care a fost obținută, urmași, alegerea modalității de tratare a corpului neînsuflețit). Cu toate că mare parte din informații mai circulaseră în presă iar controverse la adresa regizorului au mai fost publicate, în aceste momente jurnaliștii au "dezgropat" și retratat informațiile într-un ton care să permită noi investigații jurnalistice și care să justifice efortul lor de a servi "interesul public". Doar știrea propriu-zisă care anunța decesul, publicată în dimineața zilei de 3 ianuarie, a păstrat tonul informativ, obiectiv și detașat al informației de presă. Imediat după aceea, "investigația" jurnalistică a prevalat iar știrile s-au transformat în:

- ample narațiuni ce au evocat: fie trecutul glorios și prolific al regizorului sau amintirile acestuia despre copilărie/tinerețe și cariera cinematografică/politică, fie aservirea politică din perioada comunistă sau finanțarea interesată a filmelor acestuia în detrimentul altor regizori;
- tregeri în revistă ale succeselor cinematografice din portofoliul regizorului;
- tregeri în revistă ale elogiilor și regretelor exprimate de personalități ale vieții publice;
- știri din categoria "senzațional" (cu tratament grafic special, titluri mari și intertitluri stridente) despre afilierea politică de tristă amintire și despre implicarea în Revoluția din '89, despre relațiile nesatisfăcătoare cu tânăra sa soție și mai apoi, despre averea defunctului și despre presupusa succesiune a unui fiu nelegitim;
- articole de opinie (clasificate astfel și semnate de editorialiști) care alimentau controversa în privința valorii profesionale a regizorului sau cea privind incinerarea;

Charismatic și binecunoscut multor generații, regizorul/actor Nicolaescu a jucat de această dată într-un ultim rol controversat. O parte a articolelor au încercat să îl plaseze într-o sferă mitică, să îi construiască o personalitate sacră, de erou (național). În acest sens trebuie menționate relatările despre amintirile acestuia, îmbibate cu cuvinte și formulări alese (Adevărul scrie: "*copil isteț*", "*rege într-o bandă de copii*", admis la 3 facultăți, cu "*talent la pictură și desen*", "*sportiv de performanță*" și bun cunoscător al istoriei, nefumător și nebăutor, provenind dintr-o familie simplă, patriot, luptător,

„Death of a celebrity and “media feast”. The characteristics of a media event. Case study: the death of film director, Sergiu Nicolaescu”, *Astra Salvensis*, 3, p. 176-183

onest, iubit de femei, nemuritor la propriu – după 3 tentative de suicid). Acestora li se adaugă relatările altora despre el, cele pozitive, care l-au conturat ca un cineast valoros, energic și inovativ, prolific, iubit și respectat de colegi, care *"s-a zăbătit toată viața să-și finanțeze filmele și ... a dat bani din propriul buzunar pentru ele"*, *"a încercat mereu să readucă în amintirea românilor personaje istorice uitate în paginile manualelor"*, *"a dus faima cinematografilei românești peste hotare"*, *"a pus talentul și idealul său artistic în slujba tuturor românilor"* și *"a fost... un senator remarcabil"*. Cuvinte puternice și formulări emblematice au continuat construcția unei imagini apostolice post-mortem: *"emblema cinematografilei române"*, *"nemuritorul filmului românesc"*, *"luptător pentru destinul culturii naționale în film"*, *"creator de școală"*, *"personalitate a culturii românești"*. În această construcție se așează cu succes și colecția personalităților cu reacții elogioase, favorabile regizorului: actori și persoane publice cunoscute, vectori consacrați de opinie artistică/publică, din București și din provincie (Claudiu Pintican, Cristian Șofron, Ion Besoiu, Alexandru Arșinel, Mihai Mălaimare, Mircea Albulescu, Irina Nistor, Ștefan Bănică Jr., Grigore Cartianu, Luminița Erga, Valentin Teodosiu, Cătălina Grama / Jojo, Geo Saizescu), oameni politici (președintele Traian Băsescu, fostul președinte Ion Iliescu, fostul premier Petre Roman, fostul ministru al culturii Puiu Hașotti, premierul Victor Ponta, senatorii Gigi Becali și Corneliu Vadim-Tudor). Cu o conotație pozitivă la adresa regizorului apare des repetată tema *"recunoașterii valorii"* (titlul de cetățean de onoare acordat de orașul natal) și a locurilor și străzilor re-denumite cu numele regizorului (cinematograful cu numele său din Târgu-Jiu, strada cu numele său în Timișoara), tema *"moștenirii culturale pentru mase"* (proiecțiile gratuite ale filmelor regizorului în diverse cinematografe din București și din țară), precum și tema destinului (a premoniției) – propriul discurs al regizorului, cu mai puțin de o lună înaintea decesului menționa *"puțini ani de trăit"* iar o altă declarație a acestuia titrată cu litere mari spune: *"mă așteaptă Iurie Darie"* (alt actor celebru român decedat în 2012, cu puțin înaintea regizorului). Premoniția este menționată și în elogiul lui Mircea Diaconu, la rândul lui actor și parlamentar.

În masa în general elogioasă a reacțiilor au apărut însă, foarte curând după anunțarea decesului, elementele disruptive, informațiile care au declanșat starea conflictuală la nivelul tele/spectatorului, care l-au obligat să își aleagă un pol de opinie: -setul de reacții negative ale mai multor personalități din domeniul filmului/cinematografilei (*"întruchiparea gârzii vechi, ce nu renunță și nu se predă"*, *"vechii dinozauri secătuiți de creativitate"*), reluarea unor articole din anii trecuți în care se făcea referire la practicile necinstite din cinematografia românească și la contribuția lui Nicolaescu la o stare negativă de fapt, la valoarea profesională cel puțin discutabilă a acestuia (în calitate de regizor sau de actor), articolele despre afilierea politice (Adevărul.ro titra în chiar ziua decesului: *"Complicatele relații ale lui Sergiu Nicolaescu cu Nicolae Ceaușescu și nomenclatura comunistă"*, în timp ce Evz.ro scria cu litere mari: *"Încă un schelet în dulapul lui Sergiu Nicolaescu!"*),

-colecția de personalități cu reacții contra-Nicolaescu: Florin Iepan (regizor timișorean care își exprimă rezerva față de calitatea/originalitatea actului artistic al decedatului: *"el a servit propagandei național-comuniste ale lui Ceaușescu"*), Nicu Covaci (Phoenix – care se declara păgubit de defunctul regizor), regizorii Cristi Puiu și Cristian Mungiu (într-o

Vasile HODOROGEA

reluare a unor articole mai vechi despre divergențe financiare), editorialistul Cristian Tudor Popescu (cu o critică cinematografică acidă și extrem de rece care a și suscitât cele mai multe reacții din partea presei și a publicului, "*Tămâia și vata din nas*"), -setul de informații despre opțiunea defunctului în privința incinerării (ce urma să fie respectată de familie) și mai apoi, refuzările pe această temă la adresa soției, în adiacență cu un set de informații privind averea, succesiunea și fiul nelegitim.

Informațiile cu conotații pozitive au fost astfel construite și servite în discursul jurnalistic încât să modeleze imaginea și amintirea unui "*erou al neamului românesc*", apărător și promotor al valorilor culturale ale acestuia și chiar al libertății de exprimare în perioada comunistă (prin prisma cenzurii negociate în favoarea creativității artistice). Povestea astfel construită în jurul regizorului are potențialul de a se transforma în mit, pentru ca mai apoi acesta să migreze spre legendă. Acestei perspective i se adaugă cea a ritualizării performate de jurnaliști. Se ridică însă întrebarea: de ce în cazul lui Nicolaescu și nu și în alte cazuri (de exemplu, Ilarion Ciobanu sau Jean Constantin)? În momentul în care informația despre incinerare s-a confirmat, jurnaliștii au preluat sarcina performării ritului de trecere, a conducerii pe ultimul drum în termenii doliului specific românesc: cu alai și cu jeline, cu bocitoare. Pentru jeline, ziarele au alocat articole întregi cu argumente pro și contra incinerare, confirmând opțiunea personală a defunctului și lamentând oprobiul public față de respectarea acesteia, proclamând adopția de către popor a "*eroului*" și cerând doliul național. Televiziunile s-au raliat efortului și au dezbătut ore întregi, condamându-i pe detractori și pe cei care nu au prezentat omagii la sicriul defunctului (în special pe președintele Băsescu și pe actorul Florin Piersic), acuzând familia de sabotare a interesului publicului și proslăvindu-l pe decedat. Buletinele de știri au transmis imagini înregistrate și în direct de la priveghi (Cercul Militar Național), înțesate de interviuri cu oameni obișnuïți și cu personalități care deplângeau pierderea regizorului. Momentul incinerării a fost difuzat în direct, din fata Crematoriului Uman din București, cu insistențe asupra onorului militar, pe de o parte (marcând recunoașterea eroului), și asupra reacțiilor publicului ("*bocitor*" căruia nu i-a fost permis accesul în crematoriu) mai ales în relația cu văduva Nicolaescu, "*huiduită de mulțime la IML*" (supratitlu, România TV). Lipsa preotului ortodox a fost suplinită fie de considerațiile pe tema incinerării ale diverșilor specialiști (bloggeri teologi, sociologi invitați în emisiuni) fie de promisiunile unei slujbe ce urma să fie ținută la Studiourile Cinematografice din Buftea. Dar este oare lipsa ritualului creștinesc (ortodox) de înmormântare elementul anormal care a declanșat acest întreg ritual mediatic de trecere? Răspunsul poate fi pozitiv în acest caz, dar întrebarea nu acoperă suficient aria de cercetare – nu doar ritualizarea ne interesează, ci construcția media-event-ului în ansamblul său.

Cu rol în construirea mitului dar și în procesul de ritualizare, un alt aspect a venit să completeze media-event-ul: dușmanul. Pentru că un erou nu poate să moară pur și simplu de bătrânețe și de boală. Nevoia de anti-erou a fost satisfăcută în primă fază de tânăra văduvă, acuzată de manipularea romantică a regizorului, de inginerii financiare cu banii acestuia sau de parvenire prin influența lui. Asupra ei s-au

„Death of a celebrity and “media feast”. The characteristics of a media event. Case study: the death of film director, Sergiu Nicolaescu”, *Astra Salvensis*, 3, p. 176-183

concentrat până și acuzațiile de *"ne-creștinism"* sau chiar de *"satanism"* implicate de incinerare. Și pentru că văduva a intuit pericolul declarațiilor publice și nu a răspuns nici unei provocări mediatice care să o confirme în postura de anti-erou, un alt dușman pe măsura eroului a fost adus în scenă: cancerul. Și aliatul său: malpraxisul. Ipoteze lansate în emisiuni televizate, preluate pe fluxurile de știri și infirmate/epuizate rapid în zilele de după incinerare. Procesele de ritualizare și de mitologizare au fost astfel întregite de jurnaliști cu informații tratate și expuse într-un registru ieșit din rutina redacțională.

Departate de a încerca să formulăm o rețetă cu succes garantat pentru construcția și gestionarea unui media-event, trebuie totuși să remarcăm că în cazul Nicolaescu, la fel ca și în cazurile altor celebrități decedate în România ultimilor ani, câteva ingrediente sunt folosite cu precădere de jurnaliști cu scopul evident al creșterii audienței (exprimată fie ca rating, fie ca tiraj sau vizite/unici/pagină). Metoda dosarelor anticipate pentru cazuri de deces (aplicată în marile redacții pentru șefi de state, conducători religioși, mari VIP-uri) pare să fie replicată la o scară diminuată în cazul celebrităților mici și medii: cadavrelor i se adaugă informații mai mult sau mai puțin relevante (diasporice) despre afilieri politice, aventuri trecute și cel puțin un urmaș nelegitim, avere obținută pe căi dubioase, relații tumultuoase cu familia, cel puțin o boală și eventual, un tratament inadecvat (sau un caz de malpraxis). În plan teoretic, acestea se subsumează conceptelor de mitologizare și ritualizare și împreună, declanșează mecanismele care au potențialul de a transforma un eveniment normal, de rutină, într-unul cu totul neobișnuit.

În cazul specific al regizorului Nicolaescu, eforturile jurnaliștilor au reintrat pe făgașul normal al rutinei redacționale încă din 6 ianuarie, la o zi după incinerare. Iar dacă, din perspectivă teoretică, s-a concretizat un media-event, cu elemente de mit și ritual, din perspectiva practică, în afară de câțiva pasionați care vor reține legenda *"comisarului Moldovan"* este foarte posibil ca, peste câteva generații, amintirea să se rezume la *"comisarul ars de soție la crematoriu"* (similar cu *"actorul care a murit la cutremur"*). Iată de ce considerăm că întrebarea anterioară referitoare la declanșatorul unui media-event ar putea fi lărgită pentru o mai amplă cercetare și reformulată pentru a investiga un șablon și implicit, o eventuală agendă politică (a proprietarilor de media): cine decide dacă un eveniment devine media-event și cum se pune în aplicare această decizie?